

-Lafımın dostusunuz,
çilemin yabancısı...

Neçip Fazıl

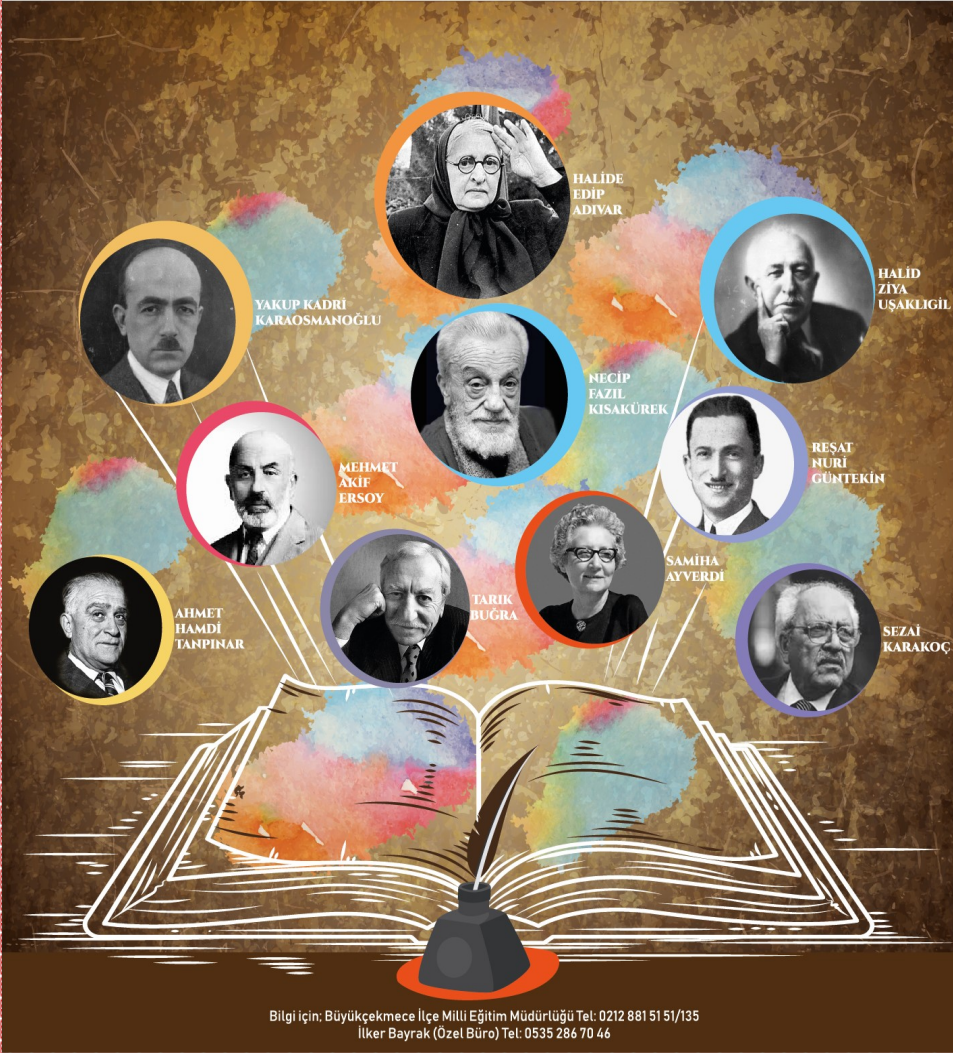
Neçip Fazıl

Tam otuz yıl
saatim işlemiş
ben durmuşum,
gökyüzünden
habersiz uçurtma
uçurmuşum.

ANADOLU YAZARLARI PROJESİ

Bilgi için: Büyükçekmece İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Tel: 0212 881 51 51/135
İlker Bayrak (Özel Büro) Tel: 0535 286 70 46

BÜYÜKÇEKMECE ANADOLU LİSESİ

İletişim Bilgileri:

FATİH MH. KORDONBOYU CD. NO:7 BÜYÜKÇEKMECE / İSTANBUL

Telefon: 0 (212) 883 10 62

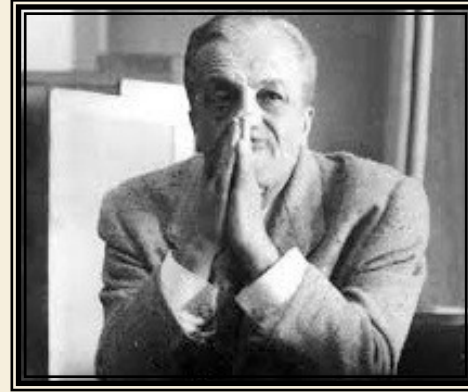
Faks: 0 (212) 883 10 62

E-posta: 750885@meb.k12.tr

** Bu dergi Büyükçekmece İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne yürütülen 'Anadolu Yazarları Projesi' kapsamında Büyükçekmece Anadolu Lisesi tarafından hazırlanmıştır.*

İçerik-Tasarım: Nihal ŞİBİL-Nermin GÜLAL

*Kaldırımlar Şairi, Şairlerin Sultanı,
Üstat, Necip Fazıl Kısakürek*

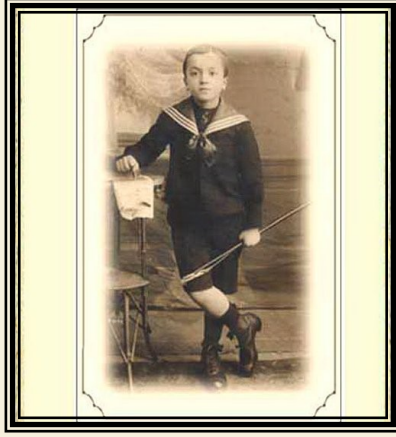

Eserleri, fikirleri, şiiri ve hayatıyla Türk düşünce ve sanatına damgasını vuran ama hep “ağrıyan akıl dişi” ile yeryüzünde gezen ve azaplı bir ruhun çırpınışı içinde sürekli “hakikat”i arayan büyük şair ve fikir adamı..

Üstat Necip Fazıl Kısakürek, geçen yüzyılın başında 26 Mayıs 1904’te yine kendi ifadesiyle “Çemberlitaş’tan Sultanahmet’e doğru inen sokaklardan birinde, kocaman bir konakta” doğdu. Büyükbabası, İstanbul Cınayet Mahkemesi ve İstinaf Reisliğinden emekli, ikinci Abdülhamid Han’a Ermenilerce girişilen suikastın tarihi muhakemesini yapan ve Mecelle’yi kaleme alan heyet içinde imzası bulunduğu için, 6 Ekim 1902’de “Legion d’honneur” nişanıyla ödüllendirilen vakar ve ciddiyet timsali Mehmet Hilmi Efendi’dir.

Necip Fazıl Kısakürek, ilk dini telkin ve terbiyesini dedesi Mehmet Hilmi Efendi’den alır. Birçok şiirinin ana imajını ve ruhi kaynağını teşkil eden “yakıcı bir hayal kuvveti, marazi bir hassasiyet, dehşetli bir korku” şeklinde özetlediği ve hastalıktan hastalığa geçtiği ilk çocukluk yıllarını, çocukluk hatıralarının kaynaştığı bir “tütsü çanağı” olan, büyükbabasına ait Çemberlitaş’taki konakta geçirir.

İlk öğretiminden sonra, Fransız Mektebi, Amerikan Koleji gibi okullara devam eder. Kız kardeşi Selma ile büyükbabasının ölümü, çocukluk günlerine ait asla unutamayacağı iki hadisedir. 1915 yılında annesinin hastalığı yüzünden Heybeliada'ya taşınırlar.

"Bahanesi Tuhaf" Şairlik

Hastane günlerini ve şair olmaya karar verdiği hastane odasını Üstat, Çine'nin ön sözünde şöyle anlatır:
"Şairliğim 12 yaşında başladı. Bahanesi tuhaftır.

Annem hastanedeydi. Ziyaretine gitmiştim.. Beyaz yatak örtüsünde, siyah kaplı, küçük ve eski bir defter.. Bitişikte yatan veremli genç kızın şiirleri varmış defterde... Haberi veren annem, bir an gözlerimin içini tarayıp:
'- Senin dedi, şair olmanı ne kadar isterdim!'

Annemin bu dileği bana, içimde besleyip de 12 yaşıma kadar farkında olmadığım bir şey gibi göründü. Varlık hikmetimin ta kendisi... Gözlerim, hastane odasının penceresinde, savrulan kar ve uluyan rüzgara karşı, içimden kararımı verdim;
'- Şair olacağım!'
Ve oldum. O gün bugün, şairliği küçük ve adi hissiliklerin üstünde gören, onu idrakin en ileri merhalesi sayan ben, bu küçük ve adi bahaneyi hiç unutmadım."

Deneme, Fıkra ve Siyasi-Tarihi İncelemeleri

Abdülhak Hamid ve Dolayısıyla (1937)
Çerçeve (1940)
Müdafaa (1946)
Maskenizi Yırtıyorum (1953)
At'a Senfoni (1958)
Büyük Doğu'ya Doğru (1959)
Türkiye'de Komünizma ve Köy Enstitüleri (1962)
Ulu Hakan Abdülhamid Han (1965, 1970)
Büyük Mazlumlar (1966)
Türkiye'nin Manzarası (1968, 1973)
Tanrıkulu'ndan Dinlediklerim (I-II, 1968)
Bin Bir Çerçeve (I-V, 1968-1969)
Vahîdüddin (1968)
İdeolocya Örgüsü (1968)
Benim Gözümlle Menderes (1970)
Tarihimizde Moskof (1973)
Rapor (I-XIII, 1976-1980)
Yolumuz, Halimiz, Çaremiz (1977)
İhtilâl (1977)
Yeniçeri (1977)
Sahte Kahramanlar (1984)

Kaynakça:

Yeni Türk Edebiyatı, 2005, Dr. Ramazan KORKMAZ
Cumhuriyet Devri Türk Şiiri, Mehmet KAPLAN
Çile 'den Hareketle Necip Fazıl Kısakürek'in Anlam Dünyası, Eylem SALTİK,ERDEM
İslam Ansiklopedisi, cilt: 25; sayfa: 485-488, Necip Fazıl Kısakürek –
M. Orhan Akay, TDAV
O ve Ben, Necip Fazıl Kısakürek, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2013
Yeni Şafak Gazetesi

Dini ve Tasavvufi Eserleri

- Halkadan Pırıltılar (1948)
- O ki O Yüzden Varız (1961)
- İman ve Aksiyon (1964)
- Hazret-i Ali (1964)
- Peygamber Halkası (1968)
- Çöle İnen Nur (1969)
- Son Devrin Din Mazlumları (1969)
- Nur Harmanı (1970)
- Doğru Yolun Sapık Kolları (1978)
- İman ve İslâm Atlası (1981)
- Batı Tefekkürü ve İslâm Tasavvufu (1982)

Bahriye Okulundan Felsefeye

Necip Fazıl, önce Bahriye Mektebine kaydolur. Öğrenim gördüğü okul o yıl bir yıl daha uzatılınca okulunu terk ederek Dar'ul Fünun'un Felsefe Bölümü'ne girer. Bu arada yazdığı şiirlerin bir bölümünü Yakup Kadri'ye götürdü. Bir süre sonra da devrin önemli edebiyat adamlarının yazılarının çıkardığı "Yeni Mecmua" da şiirleri çıkmaya başlar.

1 Temmuz 1923 tarihinde, "Kitabe" adlı şiirini yayımlayan Necip Fazıl Kısakürek'e ilk övgü, Ahmet Haşim'den gelir. "*Çocuk, bu sesi nerden buldun sen?*" diye Necip Fazıl Kısakürek'e hitap eden Haşim, yakın gelecekte onun Türkiye'nin yetiştirdiği en ünlü şairlerden biri olacağını öngörü adeta.

İlk Yolculuk Paris'e

1924 yılında Avrupa'ya talebe göndermek için açılan imtihana giren Necip Fazıl Kısakürek, yurt dışına gider. Cumhuriyet devletinin yurt dışına gönderdiği bu ilk öğrenciler bir vapurla Marsilya'ya ve oradan Paris'e geçerler. Sorbon Üniversitesine kaydolun Necip Fazıl Kısakürek, bir yıl kaldığı Paris'te bohem bir hayatın içine düşer. Sorbon'da, profesörlerin dikkatini çeker ama okula devamsızdır. Bir süre sonra, hükümetin verdiği burs kesilir ve İstanbul'a dönmek zorunda kalır.

Bir vapurun üçüncü mevkiinde gerçekleşen dönüşü Necip Fazıl Kısakürek hiçbir zaman unutamaz. Ruhundaki fırtınalar, varlık ile yokluk arasında yaşadığı soyut acılar, o dönemde yazdığı eserlere de yansır. O yıllarda kaleme aldığı şiirlerini, "Örümcek Ağı" adında toplar ve kitap edebiyat çevrelerinde büyük yankı uyandırır.

Necip Fazıl Kısakürek 1925 yılında Paris'ten yurda döner. O yıllarda bankacılık gözde bir meslektir. "Felemenk Bahr-i Sefid Bankası"nda çalışmakta olan Salih Zeki'nin ziyaretine gittiği bir gün, arkadaşının tavassutu ile aynı bankada işe başlar.

Tiyatro ve Senaryo Romanları

Tohum (1935)
Bir Adam Yaratmak (1938)
Künye (1938)
Sabır Taşı (1940)
Para (1942)
Vatan Şairi Namık Kemal (1944)
Nâm-ı Diğer Parmaksız Salih (1949)
Reis Bey (1964)
Ahşap Konak (1964)
Siyah Pelerinli Adam (1964)
Ulu Hakan Abdülhamid Han (1969)
Yunus Emre (1969)
Mukaddes Emanet (1971)
Senaryo Romanları (1972)
İbrahim Edhem (1978)

Hatıralar

Cinnet Mustatili (1955)
Büyük Kapı (1965)
Yılanlı Kuyudan (1970)
Hac'dan Çizgiler, Renkler ve Sesler ve Nur Mahyaları (1973)
O ve Ben (1974)
Bâbiâli (1975)

ESERLERİ

Şiir

- Örümcek Ağı (1925)
- Kaldırımlar (1928)
- Ben ve Ötesi (1932)
- 101 Hadis (1951)
- Sonsuzluk Kervanı (1955)
- Çile (1962)
- Şiirlerim (1969)
- Esselâm -Mukaddes Hayattan
- Levhalar (1973)
- Öfke ve Hiciv (1988)

Hikâye ve Romanları

- Meşum Yakut (1928)
- Birkaç Hikâye Birkaç Tahlil (1933)
- Ruh Burkuntularından Hikâyeler (1965)
- Hikâyelerim (1970)
- Aynadaki Yalan (1980)
- Kafa Kâğıdı (1984)

Daha sonra kısa sürelerle Osmanlı Bankası'nın Ceyhan, İstanbul ve Giresun şubelerinde çalışır. 1928-29 senelerinde de "Babialı" adlı eserinde Babialı'yi tafsilatlı şekilde anlatır.

Necip Fazıl Kısakürek'in Evliliği

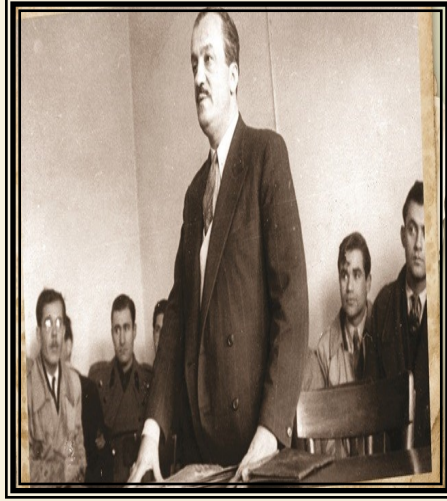
Şiir ve oyun yazarlığının beraberinde kendisi gibi düşünen kitleleri, materyalist akımların boy gösterdiği dergilerin tesirinden kurtarmak amacıyla 1936 yılında haftada bir yayımlanan "Ağaç" dergisini çıkarır. Celal Bayar'ın temin ettiği ilanlar yardımıyla çıkarılan "Ağaç" mecmuası, dönemin önde gelen entelektüellerini çatısı altında toplar. Büyük ruh çilesinin sahne destanı "Bir Adam Yaratmak" piyesine Necip Fazıl bu dönemde başlar ve 63 numaralı ocak idaresinin teftişini yapmak için gittiği Zonguldak'ta eserini tamamlar.

1941 senesinde ise Babanzadelerden, Ahmed Naim Efendi'nin kuzeni Recai Bey'in kızı, Yahya Nüzhet Paşa'nın torunu, Fatma Neslihan Hanımefendi ile evlenir.

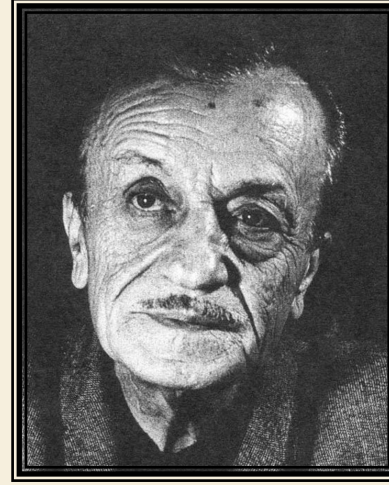
İlk Hapis Cezası

1942 kışında, kırk beş günlüğüne Erzurum'a yeniden askere gönderilir. Burada yazdığı siyasi bir yazı sebebiyle mahkum olur ve 1943'te ilk hapis cezasını alarak bir gün Sultanahmet Cezaevi'nde yatar.

Aslında politikaya ve sosyal sahaya meyli, 1936'da başlar ve o yıldan 1943'e kadar geçen yedi yıl içinde, İslami temayülü "şahsi bir zevk ve saklı bir telkin" planında kaldığı için, ne devlet ne de basında kimsenin hedefi olmamıştır. Bu ilk hapis cezasının ardından ileriki yıllarda yine yazdığı yazılardan dolayı tam 9 defa daha hapse girer ve burada pek çok eserini kaleme alır.

Necip Fazıl, 1943 yılında siyasi, fikri ve edebi mücadelesini işlediği "Büyük Doğu" dergisini yayımlar. Bu dergi aynı zamanda Fazıl'ın fildişi kulesinden agoraya indiğinin tam olarak belirdiği tarihtir. 1978'e kadar otuz beş sene boyunca yayımlanan "Büyük Doğu", polemikleri, değişik alanlardaki yazıları, farklı çevrelerden yazarlarıyla Tük basın tarihinde ayrı bir konuma sahip olur.

'Sâdi' ye sormuşlar:

"İnsan nedir?"

Cevabı;

"Tek damla kan ve sayısız kaygı."

(Sahte Kahramanlar)

'Hepimiz birbirimizi affetmeliyiz. Dağları kaydıran bir zelzele olurken, birbirine sarılmış çocukların hâline dönmeli değil miyiz? Nedir bu zelzele arasında birbirimizin saçını yolduğumuz, ciğerini söktüğümüz?' (Reis Bey)

"Bu eser, dünyaya gelişimden bugüne kadar en hususî renkleri, çizgileri ve sesleriyle hayatımın hikâyesi ve asıl Onu tanıdıktan sonra mânasını anlamaya başladığım vücut hikmetinin bende tecelli eden yakıcı ifadesidir. Bu bakımdan, kendilerini görünceye kadar malik olabildiğim bir buçuk esere nispetle bugün 60 cildi aşan ve hepsini birden o nura borçlu bildiğim eserler arasında, şimdikini, baş köşeye oturtulması lâzım ve en mahrem iç ve dış iklimlere doğru bir belirtiş olarak takdim ederim." (O ve Ben)

ÜSTAT'TAN ALINTILAR

'Güzel Allah'ım, senden ne geleceksene gelsin;
Sen ki, rahmetinle de, kahrınla da güzelsin... ' (Çile)

BEKLENEN

'Ne hasta bekler sabahı,
Ne taze ölüyü mezar.
Ne de şeytan, bir günahı,
Seni beklediğim kadar.

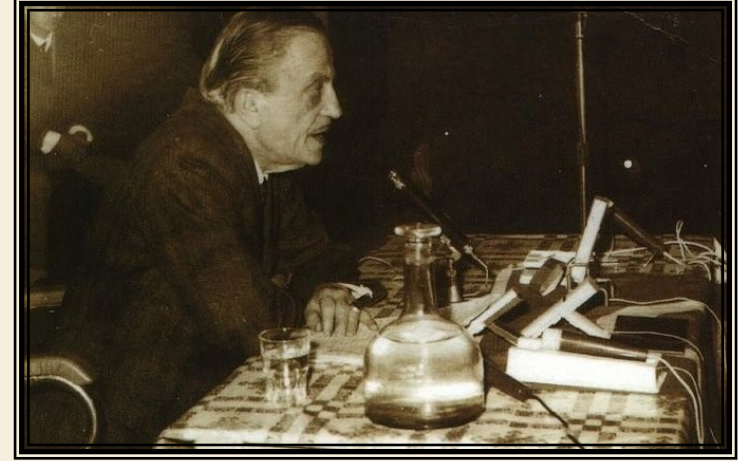
Geçti istemem gelmeni,
Yokluğunda buldum seni;
Bırak vehmimde gölgeni,
Gelme, artık neye yarar?' (Çile)

'Kalplerinizi değiştirin
Size hakikat gibi görünen şeylerin hemen değiştiğini görürsünüz.

- Kalp değişir miymiş istenince?
-Dünyanın en sert ve en yumuşak madeni, kalp.
"Ateşini bulsun, hemen değişir." (Reis Bey) '

'Ân oluyor bir garip duyguya varıyorum;
Ben bu sefil dünyada acep ne arıyorum ? ' (Çile)

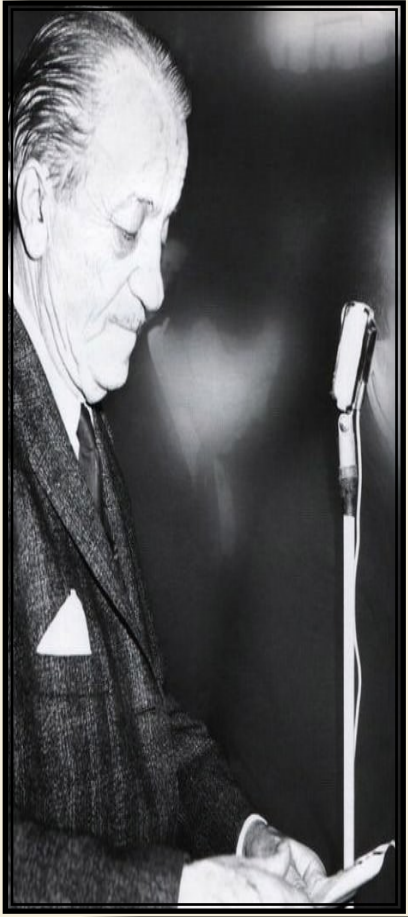
Konferanslar Çığırı

Necip Fazıl Kısakürek'in kurduğu aksiyon yalnız dergilerinde aksetmez, bütün yurdu gezerek verdiği konferanslar o günün gençliğini peşinden sürükler. Yazdığı şiirlerle, konferanslarıyla ve kaleme aldığı yazılarla işte bu büyük fikir adamı 21. yüzyıla damgasını vurur.

1963 ilkbaharında bir davet üzerine açılan "konferans çığırı" üzerinde evvela Salihli, İzmir, bir müddet sonra Erzurum, Van, daha sonra İzmit, Bursa ve 1964 yılının ilkbaharında da Konya, Adana, Maraş ve Tarsus'ta konferanslar verir. 1964'te Büyük Doğu'nun on birinci devresini açar.

Şairlerin Sultanı

1976'da, dergi-kitap şeklinde, 1980 yılına kadar 13 sayı sürecek Rapor' larını, 1978'de de son devre Büyük Doğu dergisini çıkarır. 26 Mayıs 1980'de Türk Edebiyat Vakfı tarafından "Şairler Sultanı" ve 1982 yılında yayınlanan "Batı Tefekkürü ve İslam Tasavvufu" isimli eseri münasebetiyle de "Yılın Fikir ve Sanat Adamı" seçilir. 1981 yılının başlarında, görünen yüzüyle, "İçinde yirmi yıl müddetle bir protoplazma halinde yaşattığı İman ve İslam Atlası isimli eserini kalıba dökebilmek için", bir daha çıkmamak üzere evine, hatta küçük odasına kapanır.

Yeni bir parti kurmak üzere bulunan ve ileride cumhurbaşkanlığına kadar yükselecek

olan Turgut Özal'ı, arzusu üzerine sık sık odasına kabul ederek fikirler not ettirir ve ona tavsiyelerde bulunur.

GÖLGELER

Gönlüm uçmak dilerken semavi ülkelere;
Ayağım takılıyor yerdeki gölgelere...

BEKLENEN

Ne hasta bekler sabahı,
Ne taze ölüyü mezar.
Ne de şeytan, bir günahı,
Seni beklediğim kadar.

Geçti istemem gelmeni,
Yokluğunda buldum seni;
Bırak vehmimde gölgeni,
Gelme, artık neye yarar?

AYNALAR

Aynalar, bakmayın yüzüme dik dik;
İşte yakalandık, kelepçelendik!
Çıktınız umulmaz anda karşıma,
Başımın tokmağı indi başıma.
Suratımda her suç bir ayrı imza,
Benmişim kendime en büyük ceza!
Ey dipsiz berraklık, ulvi mahkeme!
Acı, hapsettiğin sefil gölgeme!
Nur topu günlerin kanına girdim.
Kutsi emaneti yedim, bitirdim.
Doğmaz güneşlere bağlandı vade;
Dışlerinde, köpek nefsin, irade.
Günah, günah, hasat yerinde demet;
Merhamet, suçumdan aşkın merhamet!
Olur mu, dünyaya indirsem kepenk:
Gözyaşı döksem, Nuh tufanına denk?
Çıkamam, aynalar, aynalar zindan.
Bakamam, aynada, aynada vicdan;

25 Mayıs'ta Veda Etti

Ölüm, bir son değil, bir başlangıçtı. Hiç ölmeyecek ebedi bir hayatın başlangıcıydı. Dostlarla bir arada olunacak bir "düğün merâsimi"ydi. Necip Fazıl yıllar öncesinden manzum olarak bu hakikatleri terennüm etmiş ve kendi ölümü başta olmak üzere ölümü her zaman sıcak bir tebessümle karşılayacağını ifade etmişti.

*'Gökte zamansızlık hangi noktada?
Elindeyse yıldız yıldız hecele!
Hüküm yazılıken kara tahtada
İnsan yine çare arar ecele!
Gençlik... Gelip geçti... bir günlük süstü;
Nefsim doymamaktan dünyaya küstü.
Eser darmadağın, emek yüzüstü;
Toplayın eşyama, işim acele! '*

Necip Fazıl'ın vefatı haberi duyulur duyulmaz, yurdun dört bir tarafından İstanbul'a sefer hazırlığı başlamıştı. Necip Fazıl teneşirde yıkandıktan sonra enteresan bir hadise olmuştu. Fahri Duran Hoca o anı şu şekilde anlatıyor:

"Cenazeyi yıkadık, havluya kuruladık, kefene sararken yüzüne şöyle bir baktım... Yanaklarından aşağı gözlerinden, diri insan nasıl ağlıyorsa, aynen öyle yaş aktığını gördüm! Kırk yıllık imamım ben. Yüzlerce cenaze yıkadım ben ama, ölü gözünden yaş geldiğine ne daha önce, ne daha sonra hiç rastlamadım. Hatırlamıyorum!" (Üstat Necip Fazıl/104)

26 Mayıs 1983 günü, yani doğduğu tarih olan 26 Mayıs'ta Necip Fazıl'ın cenazesi Fatih Camii'ne getirilmişti. Mahşeri bir kalabalık refakatinde cenaze namazı kılındı. Tabutu Eyüp Sultan'a kadar omuzlar üzerinde taşındı.

Necip Fazıl Kısakürek'in Edebi Kişiliği

Necip Fazıl Kısakürek, edebiyat hayatına hece ölçüsü ile başlar. Diğer hece şairlerinden estetik düşünceleri ve metafizik-psikolojik altyapısı ile ayrı bir yer edinen Necip Fazıl Kısakürek'in şiirleri o dönemde kararsız bir tutum sergileyen hece şiirine özel bir anlam kazandırır. Necip Fazıl Kısakürek'in ilk şiirlerinde hissedilen dini içerik, tekke-tasavvuf etkisi ve Yunus Emre havası içindedir. Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinde sürekli görülen acıklı ve dokunaklı atmosfer yazarın olmazsa olmazlarından.

Necip Fazıl Kısakürek, hem felsefi hem de edebi akımları şiirlerinin altyapısında mükemmel bir biçimde bir araya getirerek kendine özgü bir şiir anlayışı kazanır. Freud'un bilinçaltı, Bergson'un varlık ve zaman kavramlarına yeni bir anlam kattığı sezgiciliğin, yaşam ve insana dair yeni bir açıklama getiren varoluşçuluğun, Ahmet Haşim'in zenginleştirdiği sembolizm ve izlenimci şiirin ve Türk aydınınının ilgisini çeken Baudelaire'in bunalımlı mistik atmosferinin Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinde bir araya geldiğini söyleyebiliriz.

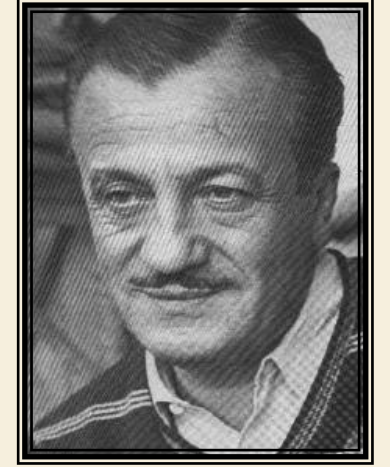
**Deliler köyünden bir menzil aşkın,
Her fikir içimde bir çift kelepçe.**

[...]

**Bir fikir ki, sıcak yarada kezzap,
Bir fikir ki, beyin zarında sülük.**

[...]

**Gördüm ki, ateşte, cimbızda yokmuş,
Fikir çilesinden büyük işkence.**

Yukarıdaki dizeler, şairin hakikati öğrenme mücadelesinde karşılaştığı zorlukları anlatmaktadır. Necip Fazıl "kelepçe, kezzap, sülük" gibi negatif imgelerle, çile çekmesine sebep olan düşüncelerin kendisine ne kadar acı verdiğini vurgulamıştır. Başlangıçta yağmur damlaları, su dalgaları ve iç didiklenmeleriyle başlayan düşünce akınları, sonraki yıllarda şairin zihnini kuşatan "kelepçe, sülük ve güve"ye, ardından da kronik bir hastalığa dönüşmüştür. Bu hastalık, 1983 yılına kadar her biri bir "çığlık"a dönüşen düşüncelerle birlikte şairin beynine "azap"tan başka bir şey vermemiştir.

Necip Fazıl'ın beynini kuşatan düşünceler sonraki yıllarda "dalgalar" halinde "iç didiklenmesi"ne sebep olmuştur. 1934 tarihli "Bu Yağmur" isimli şiir dalgalanmanın, didiklenmenin gittikçe arttığını anlatan imgelerle doludur:

***Bu yağmur, bu yağmur, bir gün dinince,
Aynalar yüzümü tanımaz olur.***

***Bu yağmur, kanımı boğan bir iplik
Tenimde acısız yatan bir bıçak.***

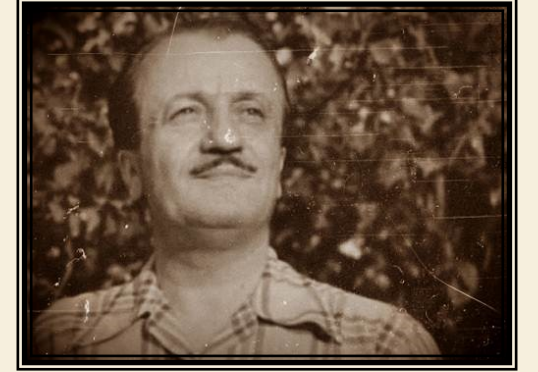
[...]

***Bu yağmur, delilik vehminden üstün,
Karanlık kovulmaz düşüncelerden.
Cinlerin beynimde yaptığı düğün,
Sulardan, seslerden ve gecelerden***

Çile'den hareketle Necip Fazıl Kısakürek'in anlam dünyası Türk edebiyatının trajik hayat yaşayan bir diğer ismi Tefvik Fikret'i rahatsız eden "yağmur damlaları"nın Necip Fazıl'a da rahat vermediği görülmektedir. "Kanı boğan iplik" gibi şairi düşünceye boğan yağmur damlaları bir süre sonra iyice artarak beynini "cinlerin düğün yaptığı" bir meydana çevirir. Bu meydan karanlıktır. Çünkü şairin zihnini rahatsız eden yağmur damlaları ile cinler onu sorgulamaya iten ve ona acı veren varlıklardır.

"Çile" isimli şiirinde "yepyeni bir dünya" ile tanıştığına vurgu yapan Necip Fazıl, bu şiirde yeni dünyaya ulaşma yolunda yaşadıklarını simgesel bir dille anlatır:

Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinin çoğunluğunda (Gece Yarısı, Ayak Sesleri, Çan Sesi, Boş Odalar vs.) ağır basan tema korkudur. Korku, onun şiirlerinde ana motif durumundadır. Şair, 'O ve Ben' adlı otobiyografisinde on iki yaşlarında dehşetli bir korku içinde bulunduğunu kaleme alır. Necip Fazıl Kısakürek'in çocukluğundan getirdiği bu duyguların şiirlerinde yer ettiğini söyleyebiliriz. Yazarın 'Kaldırımlar şairi' olarak anılmasını sağlayan şiiri korkunun en net örneklerini okuyucuya sunar.

Necip Fazıl Kısakürek'in eşyaya, maddesel canlılara, dış dünyaya yani maddeye bakış açısı farklıdır. Necip Fazıl'a göre madde göze görüldüğü gibi değildir. Madde, insanın iç dünyası ile ilişkilidir. Manevi ve mistik konularda şiirler yazan Necip Fazıl, doğal olarak dini konulara da şiirlerinde yer verir. Dini konulu şiirlerini tekke ve tasavvuf atmosferinde olduğundan yukarıda söz etmiştik. Necip Fazıl'ın dini konulu şiirlerindeki Yunus Emre üslubu Nakşibendi şeyhi Abdülhakim Arvasi ile karşılaşmasından sonra belirli bir dini ve mistik anlayış içine girer.

Necip Fazıl Kısakürek Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında şiirde estetiği ısrarla savunan ve düşüncesini düzenli ve planlı bir biçimde poetika haline getiren çok az şairden biri konumundadır.

Necip Fazıl ve Benliğin Tabulaşması

Necip Fazıl, bir mizacın şairidir. Tene bürünen ben'le, evren arasındaki maddi oran uyumsuzluğu şairin yaşadığı dünyayı sürekli olarak sorgulanmasına yol açar. İç ve dış dünya arasında bir uzlaşma kuramadığı için her sorgulamadan büyük bir azapla çıkmıştır. Dış dünyanın büyüklüğü ve duyarsızlığı karşısında büyük yalnızlıklar ve korkularla benine çekilir. Bunun için ilk şiirleri içe dönük, bireysel nitelikli ve "ben" merkezlidir. 1924 yılında Milli Mecma' da çıkan Örümcek Ağı şiiri onun ilk dönem şiir çizgisinin en belirgin köşe taşlarından biridir;

ÖRÜMCEK AĞI

**Duvara bir titiz örümcek gibi,
İnce dertlerimle işledim bir ağı.
Ruhum, gün doğunca sönecek gibi,
Şimdiden hayata ediyor vedâ.
Kalbim yırtılıyor her nefesinde;
Kulağım, ruhumun kanat sesinde,
Eserim duvarın bir köşesinde;
Dışarıda çığığım geziyor dağ dağ**

Necip Fazıl'ın sadece dış âleme bakışı değil kendi kendisini telâkki ediş tarzı da trajiktir. İçinde azap verici bir takım karışık duygular, gece gündüz onu rahatsız eder. Bir şiirinde söylediği gibi, onda her şey "gizli bir düğüm" haline gelmiştir. "Çile ve Ben" adlı şiirinde şâir, kendisini rahatsız eden düşüncelere metafizik bir mânâ vermeğe çalışır. Necip Fazıl'da fikirler, şâirin kendisine ait orijinal imgelerle ifade edersek "bir akrep", "bir kültürlü duman", "zehirli kıymık", "kelepçe" haline gelir. Necip Fazıl, "Kaldırımlar" da olduğu gibi daha birçok manzum ve mensur eserlerinde kendi trajedisini kâinata ve topluma aksettirir.

'Kaldırımlar içimde yaşamış bir insandır'

mısrasında da söylediği gibi, şâir için sokaklar, dışarda seyredilen bir şey olmaktan ziyade, yaşanan, tesirleriyle var olan bir objedir. Bazı mısralarda korkunun bir sam yarattığını görüyoruz. Şâir "kimsesiz sokaklar" da yürürken yolunun karanlığa karışan noktasında kendisini bekleyen bir hayalet görür gibi oluyor.

'Bu gece yarısında iki kişi uyanık:

Biri benim, biri de uzayan kaldırımlar.'

Şâir nasıl kendi hayatı ile kaldırımlar arasında sıkı bir münasebet kurmuşsa, âdeta karanlıklar da birleşmiş gibidir. Aydınlığı sevmiyor:

***'Ne ışıktaki gezeyim, ne göze görüneyim,
Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları.'***

dizeleri bu kaynaşmayı anlatır.

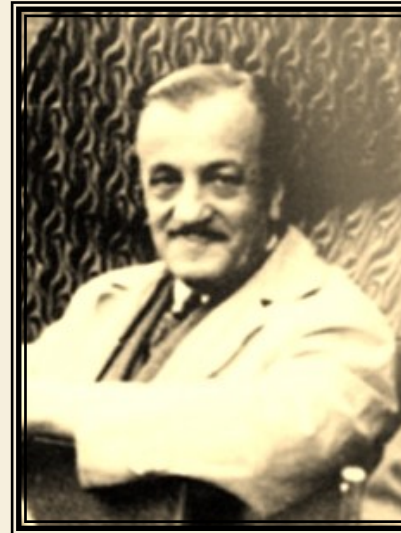
Karanlık sokaklar, yalnızlık ve korku duygusu ona ölümü munis gösteriyor. Şiir ölüm arzusunu ifade eden şu mısralarla sona eriyor:

***'Uzanıverse gövdem taşlara boydan boya;
Alsa bu soğuk taşlar alnımdaki ateşi.
Dalıp, sokaklar kadar esrarlı bir uykuya,
Ölse kaldırımların karasevdalı eşi...'***

Türk edebiyatında büyük şehrin ortasında ferdin yaşadığı yalnızlığı bu kadar kesif ve kuvvetli olarak anlatan pek az şiir vardır. Kaldırımlar' da bir büyük şehirde tek başına kendi trajedisini yaşayan bir insanın ruh hali söz konusudur. Türk edebiyatında ilk defa Necip Fazıl bu duyguyu dile getirmiştir.

Örümcek Ağı, genellikle şiddetli imgeler kullanan Necip Fazıl, yaşadığı dünyayla ruhu arasında bir uzlaşma kuramaz ve mevcut hayatın içerisinde ruhun yaşama imkânsızlığını vurgular. Kalp, kendisini besleyecek manevi kaynaklardan uzak olduğu için her nefes büyük bir azaba dönüşür; kulaksa, büyük ruhun ayak seslerine hasret bir biçimde bekler. Sanatkar, böylesine ruhsuz bir ortamda oluşan eserini duvar gibi taşlaşmış ortamın atıl eşyasına dönüştürürken; son dize, bu uyumsuzluğun ve arayışın öznenin dünyasındaki çığılığıdır. Şair, benliğini yok etmeye ve emmeye çalışan dış dünya karşısında tutunabilmenin yollarını aramaktadır. Benliğini büzmeye hiç mi niyeti yoktur. Aksine "ses" ve "ruh" gibi iki önemli soyut kavrama sarılarak sonlu olanın içerisinde sonsuz olmak ister. Üzüntüsünün sebebi sonlu bir beden içerisinde yaşadığını bilmesidir. Necip Fazıl'ın birçok şiirinde yaratılışın bu garip trajedisinin doğduğu ikilemin korku ve isyan dolu sesini duyarız.

Onun ilk dönem şiirleri sürekli bu sorgulamalar etrafında şekillenir. Yaşanılan dünyayı ve insanı, hayatın içerisinde her yerleştirdiğinde çözmediği büyük problemlerle karşı karşıya kalır. Bunun için Necip Fazıl'ın ilk şiirlerinde, tedirgin bir ruhun gergin sesiyle karşılaşırız. Bu tedirginliğini Ağaç dergisinde yayınladığı bütün şiirlerinde görmemiz mümkündür;

"BEN

*Ben, meçhul gezici, meçhuller caddesinin,
Ben, korkusundan dize gelen, kendi sesinin
Ben sırtında taşıyan, işlenmedik günahı,
Allah'ın körebesi, Cinlerin padişahı.*

*Ben ayna ve ben hayal, ben pervane ve ben mum,
Ölü ve Münkir Nekir ; baş dönmesi, uçurum ."*

Kendisi tarafından işlenmeyen bir günahın kefarecini ödemek mecburiyetinde kalan ve varlığının aynaya yansıyan hayalden ibaret olduğunu fark eden ben 'in trajik yalnızlığının anlatıldığı bu şiirde, insanın dünya içindeki konumu, gözleri bağlı olan bir körebenin sürüklenişine benzetilir.

1934'ten sonra Abdülhakim Arvasi'yle tanışması onun ben merkezli şiirinin mistik bir eğilim kazanmasına yol açar. Orhan Oktay 'ın ifadesiyle: "Şairi, ilahi bir emanetçi olarak gören Necip Fazıl, şiiri, dini ve mistik bir formülle açıklar." Necip Fazıl 'ın şiiri, bu yüzden büyük bir varoluş mücadelesinin şiiridir ve şairin asıl amacı; mutlak hakikati (Allah'ı) büyük helezonlar çizerek aramaktır.

Necip Fazıl'ın beynini kuşatan düşünceler sonraki yıllarda "dalgalar" halinde "iç didiklenmesi" ne sebep olmuştur. 1934 tarihli "Bu Yağmur" isimli şiir dalgalanmanın, didiklenmenin gittikçe arttığını anlatan imgelerle doludur:

*Bu yağmur, bu yağmur, bir gün dinince,
Aynalar yüzümü tanımaz olur.*

*Bu yağmur, kanımı boğan bir iplik
Tenimde acısız yatan bir bıçak.*

[...]

*Bu yağmur, delilik vehminden üstün,
Karanlık kovulmaz düşüncelerden.
Cinlerin beynimde yaptığı düğün,
Sulardan, seslerden ve gecelerden*

KALDIRIMLAR ŞİİRİ İNCELEMESİ

Necip Fazıl Kısakürek, ilk Cumhuriyet nesli şâirleri arasında en "patetik" olanıdır. Bu bakımdan o, şiirlerinde bunalımlarını anlatan son kuşak şâirlerine yaklaşır. Fakat onlara hayatı boş, karanlık ve karışık gösteren ruhî sıkıntı daha ziyade sosyal sebeplere bağlı görüldüğü halde, "Kaldırımlar" şâirinin ızdırabı, daha çok ferdî ve metafizik bir mahiyet taşır. Gerçi Kısakürek, bazı şiirlerinde sosyal durumları ele alır. Bilhassa nesirlerinde toplum problemleri daha geniş bir yer tutar, fakat onu tahrik eden esas âmil, dıştan ziyade kendi içindedir. O, bir mizacın şâiridir. "Kaldırımlar" da bu mizaç en sanatkârane ifadelerinden birini bulmuştur. Şâirin kudreti, kendi ruh haline en uygun sembol, atmosfer ve ahengi bulabilmesidir.

Kaldırımlar' da şâirin içinde bulunduğu dekor, neresi olduğu belirtilmeyen büyük bir şehrin sokaklarıdır. Şiir, şâiri bu dekor ortasında gösteren bir dize ile başlıyor:

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında,

Şâir hareket halinde olmasına rağmen, bir dehlizi andıran bu dar, karanlık ve kapalı dekor devam eder. Kaldırımlar ve sokak kelimelerinin sık sık tekrarlanmasıyla bu kasvetli mekân, bir musallat fikir daha doğru bir deyimle şâirin hayatına şekil veren bir kader haline geliyor. Onun dünyası bu dar ve karanlık sokaklardan ve kaldırımlardan ibarettir. Klasik trajedideki "mekân" birliğini hatırlatan bu "tek mekân" psikolojik bir kesafet yaratıyor. Değişmeyen dekor şâirde aynı sabit ruh halini doğuruyor: yalnızlık, korku ve ölüm duyguları. Şiire baştan sona kadar birbirine bağlı bu üç duygu hakimdir.

KALDIRIMLAR

(I. Bölüm)

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.
Yolumun karanlığa sapanan noktasında,
Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum.

Kara gökler kül rengi bulutlarla kapanık;
Evlerin bacasını kolluyor yıldırımlar.
İn cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık;
Biri benim, biri de serseri kaldırımlar.

İçimde damla damla bir korku birikiyor;
Sanıyorum, her sokak başını kesmiş devler...
Üstüme camlarını, hep simsiyah, dikeyiyor;
Gözüne mil çekilmiş bir âmâ gibi evler.

Kaldırımlar, çilekeş yalnızların annesi;
Kaldırımlar, içimde yaşamış bir insandır.
Kaldırımlar, duyulur, ses kesilince sesi;
Kaldırımlar, içimde kıvrılan bir lisandır.

Bana düşmez can vermek, yumuşak bir kucakta;
Ben bu kaldırımların emzirdiği çocuğum!
Aman, sabah olmasın, bu karanlık sokakta;
Bu karanlık sokakta bitmesin yolculuğum!

Ben gideyim, yol gitsin, ben gideyim, yol gitsin;
İki yanımdan aksın, bir sel gibi fenerler.
Tak, tak, ayak sesimi aç köpekler işitsin;
Yolumun zafer tâkı, gölgeden taş kemerler.

Ne sabahı göreyim, ne sabah görüneyim;
Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları!
Islak bir yorgan gibi, sımsıkı bürüneyim;
Örtün, üstüme örtün, serin karanlıkları.

Uzanıverse gövdem, taşlara boydan boya;
Alsa buz gibi taşlar alnımdan bu ateşi.
Dalıp, sokaklar kadar esrarlı bir uykuya,
Ölse, kaldırımların kara sevdalı eşi...

Çile' den hareketle Necip Fazıl Kısakürek'in anlam dünyası Türk edebiyatının trajik hayat yaşayan bir diğer ismi Tevfik Fikret'i rahatsız eden yağmur damlalarının Necip Fazıl'a da rahat vermediği görülmektedir. "Kanı boğan iplik" gibi şairi düşünceye boğan yağmur damlaları bir süre sonra iyice artarak beynini "cinlerin düğün yaptığı" bir meydana çevirir. Bu meydan karanlıktır. Çünkü şairin zihnini rahatsız eden yağmur damlaları ile cinler onu sorgulamaya iten ve ona acı veren varlıklardır.

"Çile" isimli şiirinde "yepyeni bir dünya" ile tanıştığına vurgu yapan Necip Fazıl, bu şiirde yeni dünyaya ulaşma yolunda yaşadıklarını simgesel bir dille anlatır:

Deliler köyünden bir menzil aşkın,

Her fikir içimde bir çift kelepçe.

[...]

Bir fikir ki, sıcak yarada kezzap,

Bir fikir ki, beyin zarında sülük.

[...]

Gördüm ki, ateşte, cımbızda yokmuş,

Fikir çilesinden büyük işkence.

Yukarıdaki dizeler, şairin hakikati öğrenme mücadelesinde karşılaştığı zorlukları anlatmaktadır. Necip Fazıl "kelepçe, kezzap, sülük" gibi negatif imgelerle, çile çekmesine sebep olan düşüncelerin kendisine ne kadar acı verdiğini vurgulamıştır. Başlangıçta yağmur damlaları, su dalgaları ve iç didiklenmeleriyle başlayan düşünce akınları, sonraki yıllarda şairin zihnini kuşatan "kelepçe, sülük ve güve" ye, ardından da kronik bir hastalığa dönüşmüştür. Bu hastalık, 1983 yılına kadar her biri bir "çılgılık" a dönüşen düşüncelerle birlikte şairin beynine "azap" tan başka bir şey vermemiştir.

SAKARYA TÜRKÜSÜ

İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya;
Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya.
Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak;
Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak.
Her şey akar, su, tarih, yıldız, insan ve fikir;
Oluklar çift; birinden nur akar; birinden kir.
Akışta demetlenmiş, büyük, küçük, kâinat;
Şu çıkan buluta bak, bu inen suya inat!
Fakat Sakarya başka, yokuş mu çıkıyor ne,
Kurşundan bir yük binmiş, köpükten gövdesine;
Çatlıyor, yırtınıyor yokuşu sökmek için.
Hey Sakarya, kim demiş suya vurulmaz perçin?
Rabbim isterse, sular büklüm büklüm burulur,
Sırtına Sakarya'nın, Türk tarihi vurulur.
Eyvah, eyvah, Sakaryam, sana mı düştü bu yük?
Bu dâva hor, bu dâva öksüz, bu dâva büyük! ..

Ne ağır imtihandır, başındaki, Sakarya!
Bin bir başlı kartalı nasıl taşır kanarya?

İnsandır sanıyordum mukaddes yüke hamal.
Hamallık ki, sonunda, ne rütbe var, ne de mal,
Yalnız acı bir lokma, zehirle pişmiş aştan;
Ve ayrılık, anneden, vatandan, arkadaştan.

Şimdi dövün Sakarya, dövünmek vakti bu ân;
Kehkeşanlara kaçmış eski güneşleri an!
Hani Yunus Emre ki, kıyında geziyordu;
Hani ardına çil çil kubbeler serpen ordu?
Nerede kardeşlerin, cömert Nil, yeşil Tuna;
Giden şanlı akıncı, ne gün döner yurduna?
Mermerlerin nabzında hâlâ çarpar mı tekbir?
Bulur mu deli rüzgâr o sedayı: Allah bir!
Bütün bunlar sendedir, bu girift bilmeceler;
Sakarya, kandillere katran döktü geceler.

Vicdan azabına eş, kayna kayna Sakarya,
Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya!

İnsan üç beş damla kan, ırmak üç beş damla su;
Bir hayata çattık ki, hayata kurmuş pusu.
Geldi ölümlü yalan, gitti ölümsüz gerçek;
Siz, hayat süren leşler, sizi kim diriltecek?
Kafdağı'nı assalar, belki çeker de bir kıl!
Bu ifritten sualin, kılını çekmez akıl!
Sakarya, sâf çocuğu, mâsum Anadolu'nun,
Divanesi ikimiz kaldık Allah yolunun!
Sen ve ben, gözyaşıyla ıslanmış hamurdanız;
Rengimize baksınlar, kandan ve çamurdanız!
Akrebin kiskacında yoğurmuş bizi kader;
Aldırma, böyle gelmiş, bu dünya böyle gider!
Bana kefendir yatak, sana tabuttur havuz;
Sen kıvrıl, ben gideyim, Son Peygamber Kılavuz!

Yol onun, varlık onun, gerisi hep angarya;
Yüzüstü çok süründün, ayağa kalk, Sakarya! ..

